

ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA EU-A I NJEZINE REFORME

Jezerčić, Natalija

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:826152>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Prediplomski studij Financijski menadžment

Natalija Jezerčić

**ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA EU-A I
NJEZINE REFORME**

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Prediplomski studij Financijski menadžment

Natalija Jezerčić

**ZAJEDNIČKA POLJOPRIVREDNA POLITIKA EU-A I
NJEZINE REFORME**

Završni rad

Kolegij: Makrosustav Europske unije

JMBAG:0010229738

e-mail: njezercic@efos.hr

Mentor: izv.prof.dr.sc. Anita Freimann

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study Financial management

Natalija Jezerčić

**THE EU'S COMMON AGRICULTURAL POLICY AND IT'S
REFORMS**

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ZAVRŠNI
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Natalija Jezerčić

JMBAG: 0010229738

OIB: 53181878746

e-mail za kontakt: natalijq.jezercic@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski studij smjer Financijski menadžment

Naslov rada: Zajdnička poljoprivredna politika EU-a i njezine reforme

Mentor/mentorica rada: izv.prof.dr.sc. Anita Freimann

U Osijeku, _____ 2022. _____ godine

Potpis Natalija Jezerčić

Zajdnička poljoprivredna politika EU-a i njezine reforme

SAŽETAK

Poljoprivreda je gospodarska djelatnost koja se bavi uzgojem biljaka i životinja čiji je primarni cilj zadovoljiti potrebe, tj. osigurati dovoljno hrane za svakog čovjeka na svijetu. Zajednička poljoprivredna politika Europske unije jedna je od najvažnijih politika kojom se nastoji održati poljoprivredna ravnoteža među zemljama članicama. Tema rada je Zajednička poljoprivredna politika Europske unije i njezine reforme te je u radu prikazan povijesni razvoj, stupovi, financiranje te najvažnije reforme Zajedničke poljoprivredne politike. Kako je politika kroz godine napredovala tako je i dolazilo do potrebe za njezinim promjenama koje su prikazane kroz reforme. Reforme su bile prilagođene ovisno razdoblju u kojem su djelovale. Također je opisan poljoprivredni razvoj i utjecaj Zajedničke poljoprivredne politike na Republiku Hrvatsku kao jedne od članica Europske unije. Na temelju dostupnih informacija zaključeno je kako Zajednička poljoprivredna politika uvelike utječe na osiguranje zdrave hrane za svoje stanovništvo kao i kvalitetniji životni standard svih članica Europske unije.

Ključne riječi: poljoprivreda, Europska unija, Zajednička poljoprivredna politika, poljoprivreda Republike Hrvatske

THE EU's Common agricultural policy and it's reforms

ABSTRACT

Agriculture is an economic activity dealing with the cultivation of plants and animals whose primary aim is to meet the needs, i.e. to provide sufficient food for every person in the world. The Common Agricultural Policy of the European Union is one of the most important policies aimed at maintaining the agricultural balance between Member States. The paper deals with the Common Agricultural Policy of the European Union and its reforms and presents historical development, pillars, financing and most important reforms of the Common Agricultural Policy. As policy progressed over the years, so was the need for its changes, which were demonstrated through reforms. The reforms were adjusted depending on the period in which they operated. Agricultural development and the impact of the Common Agricultural Policy on the Republic of Croatia as one of the members of the European Union are also described. Based on the available information, it was concluded that the CAP greatly affects the provision of healthy food for its population as well as the higher quality of living standards of all EU member States.

Keywords: Agriculture, European Union, Common Agricultural Policy, Agriculture of Croatia

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
1.1. Metodologija rada.....	2
2. Zajednička poljoprivredna politika Europske unije	3
2.1. Definiranje Zajedničke poljoprivredne politike EU-a	3
2.2. Povijesni razvoj Zajedničke poljoprivredne politike EU-a	5
2.3. Stupovi Zajedničke poljoprivredne politike EU-a.....	6
2.4. Financiranje Zajedničke poljoprivredne politike EU-a.....	7
2.5. Reforme Zajedničke poljoprivredne politike EU-a	8
3. Zajednička poljoprivredna politika za razdoblje 2023. – 2027.	11
4. Hrvatska i EU poljoprivreda	14
4.1. Poljoprivreda Republike Hrvatske	14
4.2. Primjena ZPP-a u Republici Hrvatskoj	15
5. RASPRAVA.....	18
6. ZAKLJUČAK.....	20
LITERATURA	21
Popis slika:	23
Popis tablica:.....	23

1. Uvod

Brži način života, klimatske promjene i potražnja na globalnom tržištu uvelike utječu na poljoprivredu kao na jedan od glavnih gospodarskih sektora. Zbog potrebe udvostručenja hrane i razvoja poljoprivredne politike do 2050. godine Zajednička poljoprivredna politika Europske unije značajno se mijenjala posljednjih godina. Ona predstavlja politiku zemalja članica Europske unije čije se upravljanje vrši na europskoj razini i putem koje se osigurava očuvanje poljoprivrede i samih poljoprivrednika od raznih odstupanja cijena, kvaliteta opskrbe hranom te zdrav okoliš. Poljoprivreda se uvelike razlikuje od ostalih djelatnosti i predstavlja jednu od glavnih djelatnosti u svijetu. Iako je važna zbog proizvodnje hrane i bez obzira što je rasprostranjena po cijelome svijetu, u praksi je vidljivo kako je dohodak poljoprivrednika puno manji od dohotka onih koji obavljaju druge djelatnosti. Jedna je od djelatnosti koja najviše ovisi o klimatskim i vremenskim prilikama te je potrebno više vremena kako bi se proizveo ili uzgojio određeni proizvod.

Zajednička poljoprivredna politika Europske unije izuzetno je bitna za budućnost stanovnika Europske unije, a inovacija i modernizacija doprinose njenom unapređenju, rastu i razvoju te sve efikasnijem uzgoju i proizvodnji. Bitno je da se razvija i raste u smjeru koji promiče zdrav život, zdrav okoliš i kvalitetu života u smislu zaposlenja i zarađivanja za život. Zajednička poljoprivredna politika (ZPP), *engl. Common Agricultural Policy CAP*, pokrenuta je kao odgovor Europske unije (*engl. European Union – EU*) na težnju za osiguranjem kvalitetnog životnog standarda za sve poljoprivrednike i njihove radnike te na sigurnost opskrbe hranom za sve građane EU-a. Veliku ulogu u donošenju ideje za osnivanjem zajedničke politike odigrala je nedostatnost resursa, siromaštvo, glad te općenito razorenost Europe u poslijeratnom razdoblju. ZPP predstavlja zajedničku politiku 27 zemalja članica i prikazuje njihov odnos između društva u cjelini i poljoprivrede. Također, veže društvo, ekonomiju i politiku te tako postaje jednom od najvažnijih politika EU-a. Zajednička poljoprivredna politika Europske unije neprestano razvija svoje reforme kroz godine pa tako i danas nastoji kroz njih povezati održivost proizvodnje hrane, održivost upravljanja i raspolaganja resursima, podjednak razvoj ruralnih područja na teritoriju EU-a te očuvanje okoliša koji u posljednje vrijeme postaje sve važniji.

1.1. Metodologija rada

Cilj rada je prikazati važnost ZPP-a i njegov utjecaj na društvo i ekonomiju te prikazati ciljeve Novog ZPP-a kao i plan budućeg razvoja među kojima je i Republika Hrvatska (RH). Naglasak je na stvaranju jedinstvenog tržišta, uklanjanju nestabilnosti tržišta te stvaranju jače konkurentnosti.

Predmet istraživanja odnosi se na teorijski dio rada te predstavlja Zajedničku poljoprivrednu politiku EU-a i njezine reforme. Rad se sastoji od šest poglavlja od kojih se prvi odnosi na uvod, u kojem je predstavljena tematika završnog rada. Drugo poglavlje predstavlja predmet istraživanja odnosno Zajedničku poljoprivrednu politiku EU-a. U tom poglavlju nalaze se potpoglavlja koja se odnose na definiranje ZPP-a, na prikazivanje povijesnog slijeda događanja, na stupove koji čine ZPP, na financiranje ZPP-a te naposljetku na reforme ZPP-a. Treće poglavlje odnosi se na Zajedničku poljoprivrednu politiku za razdoblje 2023. – 2027. Četvrto poglavlje odnosi se na ZPP EU-a i poljoprivredu RH, dok peto poglavlje čini rasprava u kojoj su istaknuti utjecaji COVID-a 19, utjecaji rata u Ukrajini na ZPP te rješenja za postojeće i potencijalne probleme poljoprivrednog sektora na domaćem tržištu. Izvori podataka korišteni u radu predstavljaju relevantnu i znanstvenu stručnu literaturu te službene internetske izvore koji sadrže potrebne podatke vezane uz temu završnog rada.

Korištene metode su definirane prema Zelenika (2004), a to su metoda analize i metoda sinteze kojima se respektivno rasčlanjuju pojmovi i elementi na manje i jednostavnije dijelove te kojima se spajaju i povezuju jednostavni dijelovi u složene izdvojene elemente. Metodom kompilacije prikupljene su razne informacije i podaci sa različitih izvora te spojeni u jednu cjelinu. Deskriptivna metoda korištena je prilikom definiranja pojmova ZPP-a i njegovih ciljeva, a povijesna metoda prilikom opisivanja povijesnog razvoja ZPP-a.

2. Zajednička poljoprivredna politika Europske unije

Zajednička poljoprivredna politika najstarija je zajednička politika Europske unije, a u sljedećim potpoglavljima definiran je i opisan razvoj ZPP-a kroz povijest, njegovi stupovi, financiranje i reforme.

2.1. Definiranje Zajedničke poljoprivredne politike EU-a

Zajednička poljoprivredna politika jedan je od najznačajnijih segmenata u izgradnji zajedničke politike Europske unije. Zemlje osnivačice ZPP-a bile su tadašnje članice Europske zajednice, a to su: Belgija, Luxemburg, Nizozemska, Njemačka, Francuska i Italija.

Prema članku 39. stavku 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije: „Ciljevi su Zajedničke poljoprivredne politike sljedeći:

- povećati poljoprivrednu produktivnost promicanjem tehničkog napretka i osiguranjem racionalnog razvoja poljoprivredne proizvodnje te optimalnog korištenja čimbenika proizvodnje, osobito radne snage;
- na taj način osigurati primjeren životni standard poljoprivrednog stanovništva, osobito povećanjem osobne zarade osoba koje se bave poljoprivredom;
- stabilizirati tržišta;
- osigurati dostupnost opskrbe;
- pobrinuti se da roba dođe do potrošača po razumnim cijenama“.

Svrha postavljenih ciljeva bila je zaštititi interes potrošača i proizvođača, a ostali su nepromijenjeni od njihova postavljanja. Kao takvi ciljevi ZPP-a pokazali su se prilagodljivim na mnoge reforme izvršene od 80-ih godina 20. stoljeća.

Prema Jovančević (2020:226), nakon definiranja temeljnih ciljeva formulirana su tri temeljna načela ZPP-a, a to su jedinstveno tržište, preferencije zajednice i financijska solidarnost. Jedinstvenim tržištem nastoji se omogućiti građanima EU-a da žive, studiraju, kupuju i zapošljavaju se. Najbitnije od svega, jedinstvenim tržištem se osigurava slobodni promet robe i kapitala među članicama, zajedničko određivanje cijena, pravila konkurentnosti i zajednička vanjskotrgovniska politika. Preferencija zajednice odnosi se na poljoprivredne proizvode EU-a

koji imaju prednost u odnosu na uvozne poljoprivredne proizvode, štiteći unutarnje tržište od poremećaja uzrokovanih nekontroliranim uvozom poljoprivrednih proizvoda s nižom cijenom. Posljednje načelo, financijska solidarnost, podrazumijeva podijelu troškova zajedničke politike između članica EU-a.

Iako jedinstveno tržište na području EU-a nije u cijelosti ostvareno nastoji se unaprijediti i dovesti do razine kada će se olakšati svaki posao, svaka transakcija, ali i suradnja među članicama EU-a.

Kako bi ZPP djelovao u skladu sa ciljevima i načelima, odnosno da bi se postigao pristojni životni standard i veća poljoprivredna proizvodnja, uspostavljena je zajednička organizacija tržišta. U početku se organizacija oslanjala na zajamčene cijene koje su se smanjivale s vremenom. Reformom iz 2003. godine ukinute su zajamčene cijene, ali zajednička organizacija tržišta nastavila je djelovati pravnim okvirom EU-a kako bi stabilizirala poljoprivredne cijene i zalihe na tržištu EU-a. Državne intervencije ili mjere raznih organizacija danas se koriste u kriznim situacijama (Jovančević, 2020:226).

Velike razlike između poljoprivrednih gospodarstava svih zemalja članica EU-a i danas postoje pa su i državne intervencije od zemlje do zemlje različite. Od vremena osnivanja ZPP-a poljoprivreda je predstavljala jedan od glavnih izvora dohotka, iako se do danas puno toga izmijenilo poljoprivreda EU-a je ostala važan sektor za sve njene članice koje u okviru ZPP-a dobivaju sredstva EU-a. Sredstva koja primaju pomažu poljoprivrednicima te podupiru ruralna područja i nadziru upravljanje prirodnih resursa.

Prema podacima iz Eurostata poljoprivredna industrija ostvarila je 2020. godine procijenjenu bruto dodanu vrijednost od 178,4 milijarde eura. Ta vrijednost predstavlja razliku između vrijednosti svega proizvedenoga od strane primarnog poljoprivrednog sektora i troškova roba i usluga koje su korištene u procesu proizvodnje. Jedan od razloga za veću bruto dodanu vrijednost je taj što je poljoprivredna industrija EU-a za svaki euro troška stvorila dodanu vrijednost od 0,76 eura. BDP-u je doprinijela s 1,3%, odnosno u ukupnom BDP-u iznosila je 173,3 milijarde eura. Samo za usporedbu, doprinos poljoprivredne industrije gospodarstvu EU-a u 2020. godini bio je veći od BDP-a Grčke (Ec.europa.eu, 2021).

Poljoprivredna gospodarstva unutar EU-a razlikuju se ovisno o veličinama zemalja, topografskim obilježjima, klimatskim značajkama, vrsti usjeva i životinja koje se uzgajaju i mnogim drugim obilježjima zbog kojih se razlikuje i struktura udjela koja se mijenjala kroz godine postojanja Zajedničke poljoprivredne politike EU-a.

2.2. Povijesni razvoj Zajedničke poljoprivredne politike EU-a

U Rimskom ugovoru 1958. godine prilikom osnivanja Europske zajednice stabilna poljoprivredna proizvodnja bila je jedan od osnovnih ciljeva. ZPP je nastao 1962. godine kao posljedica razaranja Europe nakon Drugog svjetskog rata i od osnivanja zajedničke politike poljoprivrede postaje jednom od glavnih tema. Nestašica poljoprivrednih zaliha i hrane u tadašnje vrijeme uvelike je utjecala na buduće ujedinjenje i mirniju Europu. Prevladavala je oskudna proizvodnja hrane, niži prihodi poljoprivrednika u odnosu na ostale djelatnosti, neuravnotežena poljoprivredna politika zemalja članica i potreba za lakim pristupom hrani. No, kako bi se unaprijedila politika ZPP je 1962. godine uspostavio ciljeve koji su se odnosili na povećanu produktivnost, kvalitetan životni standard, stabilnost tržišta, razumne cijene i uravnotežena tržišna pravila zemalja članica. Da bi se postavljeni ciljevi postigli razvijen je mehanizam cijena i tržišne potpore koji je poljoprivrednicima za njihove proizvode omogućio razne pogodnosti poput zajamčenih cijena, carina na vanjske proizvode i u slučaju pada cijena osigurane su državne intervencije (Consilium.europa.eu, 2022).

Kako je vrijeme prolazilo tako se i Europska zajednica razvijala pa se i produktivnost i proizvodnja hrane povećala, ali prihodi poljoprivrednika nisu čak ni sa potporama koje su dobivali. Stoga je 1970. godine predložena modernizacija poljoprivrede kako bi se između ostaloga spriječilo narušavanje tržišta i nastanak tržišne neravnoteže. Modernizacija poljoprivrednog sektora imala je za cilj optimiziranje obradive zemlje i ujedinjavanje gospodarstva poljoprivrede kako bi se stvorile veće jedinice (Consilium.europa.eu, 2022).

Od svojih početaka ZPP je glasila kao jedna od glavnih politika čiji je primarni zadatak bio osigurati dovoljno hrane za svoje stanovnike, a kasnije kako se vrijeme mijenjalo bilo je potrebno uskladiti tržište poljoprivrednih proizvoda i hrane te ga kroz godine mijenjati i prilagođavati kako bi se rad poljoprivrednika pravedno vrednovao i raspodijelio.

1984. godine uveden je sustav kvota kojim bi se spriječio pad prihoda. Tim sustavom ograničavala se prekomjerna proizvodnja pa su proizvođači dobivali kvote koje su im ograničavale količinu proizvodnje, a ukoliko bi prešli tu kvotu imali su obvezu platiti pristojbu(Consilium.europa.eu, 2022).

Daljnji razvoj ZPP-a označavao je negativan utjecaj na okoliš te je 1992. godine sustav potpore tržištu usmjeren na potpore proizvođačima i dohotku, a njime su se proizvođači obvezali na zaštitu okoliša i proizvodnju kvalitetnije hrane. 1999. godinu obilježilo je dodavanje drugog stupa posvećenog ruralnim sredinama, a novi izazovi 2013. godine utjecali su na stvaranje nove reforme (Consilium.europa.eu, 2022).

Djelovanje ZPP-a imalo je svoje oscilacije koje su dovodile do premale, ali i do prevelike produktivnosti proizvodnje, no kroz godine ZPP je uveo i dodao nekoliko reformi i stupova koji su kasnije poboljšali i unaprijedili politiku te tako prilagodili potrebe tržišta sa razinama proizvodnje.

2.3. Stupovi Zajedničke poljoprivredne politike EU-a

ZPP EU-a utemeljen je na dva stupa koji se odnose na dohodovnu i tržišnu politiku te na politiku ruralnog razvoja. Financiraju se iz fondova EU-a i neizostavni su dio proračuna Unije.

Izravna plaćanja dio su prvog stupa Zajedničke poljoprivredne politike, a cilj mu je osigurati stabilan dohodak poljoprivrednim proizvođačima na temelju stabilnih i prihvatljivih cijena. Višenamjenski sustav izravnih plaćanja u prvom stupu sastoji se od ključnih elemenata koji mogu biti obavezni i neobavezni, a stup se financira putem Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EAGF). To je fond kojim se poljoprivrednicima zemalja članica omogućava izravna financijska pomoć i kojim se pružaju mjere za kontroliranje poljoprivrednih tržišta (Razvoj.gov.hr, 2011).

Drugi stup čini ruralni razvoj koji je usredotočen na ciljeve ruralnih područja i ljudi koji na tom području žive. Financira se putem Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD). Drugim stupom nastoji se usmjeriti na diferentnost ruralne ekonomije u EU, a da bi to postigli određena su tri opće cilja ruralnog razvoja. Prvi je jačanje konkurentnosti, drugi se odnosi na održivo upravljanje resursima i prilagodbu klimatskim promjenama, a posljednji se

odnosi na unaprjeđenje ruralnih gospodarstava i života ljudi na ruralnim područjima, kao i na veću mogućnost zapošljavanja na tim područjima (Nègre, 2022).

Na proizvodnju hrane, očuvanje okoliša i općenito na razvoj ruralnih područja oba stupa utječu podjednako te pomažu u lakšem umrežavanju i pristupu potporama. S razvojem ZPP-a oba stupa jače su povezana i njihova povezanost s godinama raste što je vidljivo i iz činjenice da ruralni prostor EU-a čini 91% i da čak 56% stanovništva živi u ruralnom području koje se konstantno razvija.

2.4. Financiranje Zajedničke poljoprivredne politike EU-a

Financiranje Zajedničke poljoprivredne politike na početku se provodilo putem jednog fonda, a to je Europski fond za smjernice i jamstva u poljoprivredi. Jamstvo u poljoprivredi imalo je ulogu financiranja rashoda iz primjene politike tržišta i cijena. Smjernice u poljoprivredi pridonosile su financiranju aktivnosti strukturne politike i razvoju ruralnih područja. Godine 2007. financiranje je podijeljeno na dva fonda: Europski fond za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskim poljoprivrednim fondom za ruralni razvoj (EPFRR), a kasnije se struktura financiranja mijenjala sukladno promjenama na tržištu i u skladu sa zajedničkom politikom. Europski parlament je 2013. godine, za razdoblje od 2014. do 2020. godine, odobrio novi višegodišnji financijski okvir kojim je utvrđen ukupni proračun vezan uz očuvanje prirodnih resursa i njihovo upravljanje u iznosu od 373,17 milijardi eura, što je činilo 38,9% sredstava za preuzete obveze za tadašnjih 28 članica EU-a. Nakon prijenosa među stupovima ZPP je u dogovoru s članicama izmijenio financijski okvir. Izmijenjenim proračunom utvrđen je iznos od 291,273 milijarde eura koji je dodjeljen za izravna plaćanja, 99,587 milijarde eura za ruralni razvoj i 17,453 milijarde eura za tržišne mjere. Izravna plaćanja činila su 71,3 % ukupnog ZPP-a, ruralni razvoj 24,4% te tržišne mjere 4,3%. Ukupni rashodi za navedeno razdoblje za poljoprivredu iznosili su 408,313 milijardi eura. U skladu sa novim ZPP-om, o kojem je riječ kasnije u radu, odobren je i novi višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2021.-2027. prikazan tablicom 1 u kojoj su iznosi iskazani u milijunima eura. Iz tablice 1. je vidljivo kako je novim proračunom poljoprivrednicima koji sudjeluju u ZPP-u odobreno je 378 532,3 milijuna eura, što čini 31% ukupnog proračuna EU-a. Mjerama ZPP-a ruralni razvoj vezivat će se uz dodatna sredstva iz programa „*Next generation EU*“ kako bi financirali gospodarski i socijalni oporavak. Za razdoblje 2021. – 2027. godine utvrđen je ukupni iznos od 386 602,8 milijuna eura (Nègre, 2022).

Tablica 1. Višegodišnji financijski okvir 2021. - 2027.

ODOBRENA SREDSTVA	Višegodišnji financijski okvir 2021 – 2027	%
PRVI STUP		
- Izravna plaćanja i mjere	290 534,0	76,8%
DRUGI STUP		
- Mjere za ruralni razvoj	87 998,3	23,2%
- Dodatne mjere ruralnog razvoja	8 070,5	-
ZPP za razdoblje 2021. – 2027.	378 532,3	100%
UKUPNE OBVEZE EU-a	1 221 719,5	-
POSTOTAK ZPP-a	31,0%	-

Izvor: Izrada autora prema podacima europarl.europa.eu (2022). Financiranje ZPP-a

Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/106/financiranje-zpp-a>

2.5. Reforme Zajedničke poljoprivredne politike EU-a

Postavljeni ciljevi ZPP-a ostavareni su od razdoblja njihova postavljanja do danas. Bez obzira na ostvarene ciljeve potreba za reformama je postojala iz razloga što su ciljevi prekoračili očekivanja pa je u jednom periodu proizvedeno previše hrane. No prevelika količina hrane nije jedini razlog postavljanja reformi, veliku ulogu imao je utjecaj trgovačkih partnera, razni propusti unutarnjeg tržišta, ruralni razvoj i mnoge druge promjene. ZPP je u godinama svojeg djelovanja proveo pet reformi koje su za cilj imale veću efikasnost, jednostavniju politiku i dovoljnu produktivnost.

Reforma iz 1992. godine, takozvana MacSharry-eva reforma, je reforma koja je označavala veliki preokret. Njome su uvedene mjere kako bi se spriječili viškovi nastali zbog zajamčenih cijena koje su bile veće nego cijene na svijetkom tržištu. Kako bi se uravnotežila ponuda i potražnja, odnosno kako bi se proizvodila dovoljna količina za tržište i plaćala prihvatljiva cijena u skladu sa svjetskom razinom uveden je sustav izravnih dohodovnih potpora. Smanjile su se cjenovne potpore za govedinu i žitarice pa je iz tog razloga došlo do pada prihoda koji je nadoknađen u cijelosti putem izravne potpore po hektaru ili plaćanjima premije po grlu stoke (Nègre, 2022).

„Ova reforma rješavala je većinu problema ZPP-a: problem skladištenja, problem dampinga, problem pretjerane proizvodnje, a suficit je nestajao. Ipak troškovi kompenzacije mogli su nadmašiti izvozne subvencije, stoga nije riješen proračunski problem. Poljoprivredni proračun je povećan u razdoblju od 1992. do 1996. godine za 24%, a reforma nije uspjela riješiti problem dohotka poljoprivrednika“ (Jovančević, 2020:239).

Iduća reforma kojom se dopunila reforma iz 1992. godine bila je Agenda 2000. u kojoj je uveden drugi stup objašnjen u potpoglavlju 2.3. Prioritet Agende 2000. bio je stvoriti održivu, multifunkcionalnu, konkurentnu i rasprostranjenu europsku poljoprivredu. Ovu reformu obilježava ujednačavanje cijena na europskom tržištu s cijenama na svjetskom tržištu i proračunska stabilnost. Također je obilježena jačanjem strukturnih mjera za ruralni razvoj i davanjem potpora poljoprivrednicima zemalja članica, ali samo ako ispune ekološku uvjetovanost (Nègre, 2022).

Novi mehanizmi, nova radna mjesta, inovacije, ruralni razvoj, zaštita okoliša, obrazovanje poljoprivrednika i racionalno korištenje prirodnim resursima predstavljali su osnove razvijanja Agende 2000. Poljoprivrednici su bili usmjereni unutarnjem tržištu na kojem su i sami predvidjeli mjesto za napredak i razvitak.

Reforma iz lipnja 2003. godine temeljila se na proizvodno nevezanoj potpori. Ministri poljoprivrede su u Luxembourgu reorganizirali ZPP. Na temelju reorganizacije odvojene su subvencije od količine proizvodnje te su na taj način poljoprivrednici bili više usmjereni na unutarnje tržište jer količina proizvodnje nije utjecala na financijsku pomoć. Kasnije je taj način potpora pretvoren u jedinstveno plaćanje po gospodarstvu, a ta su plaćanja bila uvjetovana raznim kriterijima u skladu s očuvanjem okoliša i zdravlja ljudi, u skladu sa zakonima i očekivanjima europskih građana i sa ostalim kriterijima. Sve je veća pažnja na ispunjavanje normi sigurnosti proizvodnje hrane i njezine kvalitete. Reformom je uveden mehanizam pomoću kojeg su se sredstva iz prvog stupa prenosila na drugi stup kako bi se pojačala politika ruralnog razvoja (Nègre, 2022).

Ovom reformom promijenjen je izgled ZPP-a, postupci su pojednostavljeni te su poljoprivrednici dobili priliku proizvoditi proizvode prema stvarnim potrebama na unutarnjem tržištu te na taj način spriječiti viškove.

Reforma pod nazivom „Pregled zdravstvenog stanja“ odobrena je 2008. godine. Njen cilj bio je ojačati potpuno odvajanje potpora od proizvodnje uz postupno ukidanje preostalih plaćanja povezanih s proizvodnjom, djelomično preusmjeriti sredstva iz prvog stupa u korist ruralnog razvoja povećanjem stupnja promjene izravnih potpora i povećati fleksibilnost pravila za javnu intervenciju i nadzor ponude kako bi poljoprivrednici mogli neometano reagirati na signale s tržišta (Nègre, 2022).

Reforma „Pregled zdravstvenog stanja“ odnosila se na prilagođavanje novim izazovima kao što su zaštita okoliša, voda, zraka, upravljanje resursima te postizanje jednostavnijeg i modernijeg ZPP-a.

Zadnja velika reforma bila je reforma iz 2013. godine koja je osmišljena tako da se stvori cjeloviti i integrirani pristup. Kao razlozi nove reforme navodi se opskrba hranom koja je postajala sve skuplja, ekonomska kriza, emisija stakleničkih plinova koja je postajala sve opasnija za okoliš i životinje, različitost poljoprivrede itd. Smjernice kojima se vodila bile su odvajanje subvencija za poljoprivredne proizvode kako bi ušli u fazu ponovnog spajanja instrumenata sa specifičnim ciljevima, jedinstvena plaćanja zamjenjena su plaćanjima po fazama, nove subvencije namijenje su samo poljoprivrednicima koji su aktivno sudjelovali poljoprivrednom gospodarstvu. Također se ukinula promjena među stupovima, ali se povećala njihova fleksibilnost. Naglasak je i na raznim mjerama za mlade poljoprivrednike i za one s određenim teritorijalnim ograničenjima. Cilj reforme je ZPP svrstati u Strategiju za pametan, održiv i uključiv rast te ju kao takvu nadograditi ekonomskim, okolišnim i teritorijalnim pitanjima i pripremiti za situacije u budućnosti (Nègre, 2022).

Nakon posljednje reforme iz 2013. godine ZPP se nije prestao prilagođavati i modernizirati, ali s obzirom na veliki teritorijalni dio, različite kulture, potrebe i tradicije svih zemalja članica EU-a reforme ZPP-a i dalje predstavljaju veliki izazov. Nova reforma za buduće razdoblje nastoji pojednostaviti procese prilagodbe svojim korisnicima te im omogućiti sudjelovanje u donošenju odluka za buduće razdoblje.

3. Zajednička poljoprivredna politika za razdoblje 2023. – 2027.

Pristupanjem novih zemalja članica kroz godine otežano je djelovanje zajedničke politike na velikom teritorijalnom području sa toliko različitosti te se u današnje vrijeme sa sve više informacija i podataka nastoji stvoriti ravnopravna, sigurna i održiva poljoprivredna politika.

Poljoprivredni sektor Europske unije poprilično je dinamičan i suočen sa brojnim izazovima i problemima koje ZPP nastoji riješiti, a da bi to što uspješnije napravili u budućnosti Vijeće je 2. prosinca 2021. godine donijelo novi ZPP za razdoblje 2023. – 2027. Kako je ZPP rastao i razvijao se mijenjali su se ciljevi ovisno o situaciji i razdoblju u kojem se politika nalazila. Novim ZPP-om doneseni su i novi ciljevi od kojih su najistaknutiji sljedeći: veći doprinos okolišu i klimatskim ciljevima, veća potpora manjim gospodarstvima i veća fleksibilnost za prilagodbu lokalnim mjerama (Consilium.europa.eu, 2022).

Novi ZPP odigrati će ključnu ulogu u osiguranju bolje budućnosti poljoprivrede, postavljaju se temelji za što uspješniju, pravedniju, održiviju i zeleniju poljoprivrednu politiku koja će se prilagoditi ciljevima europskog zelenog sporazuma. Svaka zemlja članica uvodi strateške planove kako bi prilagodili potrebe poljoprivrednih gospodarstava sa lokalnim tijelima. Doneseno je deset ključnih ciljeva na temelju kojih članice formiraju svoje strateške planove. Ciljevi su povezani s ekološkim, ekonomskim, gospodarskim i socijalnim temama, a Slika 1. prikazuje ciljeve novog ZPP-a.

Slika 1. Ciljevi novog ZPP-a

Izvor: Vlastita izrada autora prema podacima ec.europa.eu (2022). *Deset ključnih ciljeva.*

Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27/key-policy-objectives-new-cap_hr

Novim ZPP-om nastoji se poduprijeti pravedni dohodak za poljoprivrednike kako bi se poboljšala dugoročna sigurnost opskrbe hranom i poljoprivredna raznolikost te osigurala gospodarska održivost poljoprivredne proizvodnje. Razmatra se trenutno stanje prihoda poljoprivrednika te se traži najbolja kombinacija mjera kako bi se ostvario cilj pravednog dohotka. Na promjene dohotka utječe i opterećenost poljoprivrednih resursa koja nastaje rastom potražnje prehrambenih proizvoda, a da bi se postigla ravnoteža tržišta potrebno je usmjeriti se na istraživanja, tehnologiju, digitalizaciju, inovacijske programe te na taj način povećati konkurentnost i zadovoljiti cilj. Za ispunjenje cilja koji se odnosi na bolji položaj poljoprivrednika u lancu opskrbe hranom potrebno je pojačati međusobnu suradnju poljoprivrednika, suzbiti nepoštene trgovačke prakse, uvesti djelotvorne mehanizme te povećati tržišnu transparentnost. U borbi protiv klimatskih promjena nastoji se smanjiti emisija stakleničkih plinova i promicati održiva energija novim tehnikama upravljanja i obrade tla. Tlo je jedan od važnih prirodnih resursa pomoću kojeg se opskrbljuje hranjivim tvarima, vodom, kisikom te biljem, a zbog njegove važnosti bitno je promicati njegovu zaštitu, ali i zaštitu

okoliša općenito. Zaštitom okoliša nastoji se potaknuti smanjenje ovisnosti o kemikalijama i učinkovito upravljanje resursima. Poljoprivreda EU-a je raznovrsna te je bitno očuvati staništa, krajolik i biološke raznolikosti te poboljšati usluge ekosustava. Generacijska obnova odnosi se na potrebu za mladim, kvalificiranim i inovativnim poljoprivrednicima koji će zadovoljiti potrebe društva te olakšati održivi poslovni razvoj u ruralnim sredinama te na taj način povećati uspjeh mladih poljoprivrednika i potaknuti generacijsku obnovu. Ruralna područja vrlo su dinamična, a ZPP ima važnu ulogu u ublažavanju problema nezaposlenosti i siromaštva. Novim ZPP-om u ruralnim sredinama promiče se rast, ravnopravnost, zastupljenost žena u poljoprivredi itd. Nastoji se zadovoljiti kvaliteta hrane i zdravlja u smislu uključivanja sigurne i hranjive hrane proizvedene na održiv način i smanjenja rasipanja hrane. Inovacije i znanja bitne su stavke poboljšanja ZPP-a. Razmjenom znanja i inovacija, digitalizacijom i poticanjem poljoprivrednika nastoji se modernizirati poljoprivreda i ruralna područja (Ec.europa.eu, 2022).

Novi ZPP je prva zajednička politika koja se u većoj mjeri odnosi na zelenu poljoprivredu jer uključuje brigu o zaštiti okoliša, klimatskim promjenama, očuvanju krajolika, generacijske obnovu i ruralnim područjima. Prva je politika koja se više usmjerava na brigu o zapošljavanju poljoprivrednika te se u budućnosti se nastoje poticati mala i srednja obiteljska gospodarstva. Uključujući sve navedene ciljeve svaka zemlja članica stvara svoje strateške planove zadovoljavajući vlastite potrebe.

Svaki strateški plan u okviru ZPP-a mora potvrditi Komisija kako bi se ciljevi zemalja članica uskladili sa ciljevima EU-a. Zemlje moraju provesti SWOT analizu kako bi utvrdili svoje potrebe te nakon toga stvoriti strateški plan u kojem se navode načini korištenja sredstava i alata te se određuju specifični ciljevi, a kasnije se Komisiji podnose izvješća o uspješnosti. Komisija pregledava godišnja izvješća i predlaže preporuke za poboljšanje uspješnosti, a tom provjerom osigurava ravnotežu jedinstvenog tržišta (Consilium.europa.eu, 2022).

Republika Hrvatska je 2021. godine kao jedna od članica EU-a predstavila Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike za razdoblje 2023.-2027., a taj je plan prilagođen nacionalnim posebnostima i potrebama.

4. Hrvatska i EU poljoprivreda

Zdrava, kvalitetna i cijenom prihvatljiva hrana prioritet je koji EU nastoji ispuniti u suradnji sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom i svojim članicama među kojima je i Republika Hrvatska. Zajedničkom poljoprivrednom politikom na području Republike Hrvatske nastoji se povećati konkurentnost domaćih proizvoda te produktivnost hrvatskih poljoprivrednika.

4.1. Poljoprivreda Republike Hrvatske

Područje Republike Hrvatske bogato je plodnim tlom, ali bez obzira na svoje bogatstvo poljoprivreda je bila udaljena od europskog i svjetskog tržišta. Pristupanjem Svjetskoj trgovinskoj organizaciji i ulaskom u EU otvorila su se mnoga područja napretka i razvoja među kojima je i poljoprivreda.

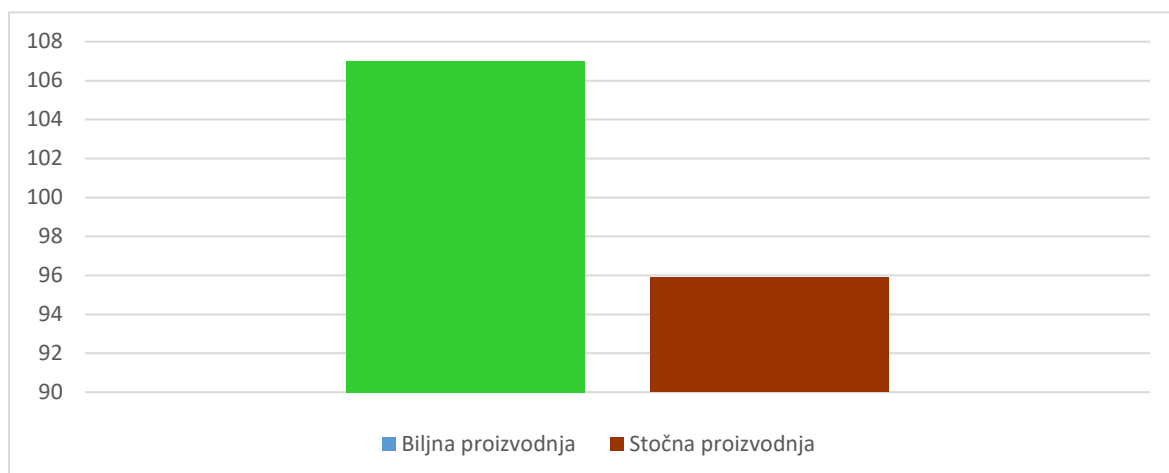
„Poljoprivreda posvuda u svijetu, pa tako i u nas, ima tri temeljne zadaće (Grahovac, 2005: 92):

1. prehraniti domaće stanovništvo;
2. opskrbiti industriju sirovinama poljoprivrednog podrijetla i
3. ostvariti što veću vrijednost izvoza poljoprivrednih proizvoda.“

Poljoprivreda je oduvijek bila jedna od primarnih djelatnosti Hrvatske. Uz temeljne zadaće, poljoprivreda u današnje vrijeme ima za cilj očuvati okoliš i poboljšati kvalitetu hrane te povećati poljoprivredna zemljišta i njihovu produktivnost.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (DZS) korištena poljoprivredna površina 2019. godine iznosila je ukupno 1 504 445 ha, od toga 1 043 497 ha dio je Kontinentalne Hrvatske, dok je 460 948 ha dio Jadranske Hrvatske (Web.dzs.hr, 2020). Fizički obujam poljoprivredne bruto proizvodnje u 2020. u odnosu na 2019. povećan je za 2,4%. Grafikon 1. prikazuje indekse poljoprivredne proizvodnje u 2020. godini te je vidljivo kako je na obujam poljoprivredne proizvodnje u 2020. godini u odnosu na 2019. utjecao je porast biljne proizvodnje za 7,0%, dok je udio u stočnoj proizvodnji u 2020. pao.

Grafikon 1 Indeksi poljoprivredne proizvodnje u 2020. godini

Izvor: Vlastita izrada autora prema podaci.dzs.hr (2021). Indeksi poljoprivredne proizvodnje u 2020. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/9930>

U ukupnoj bruto proizvodnji u 2020. biljna proizvodnja sudjeluje sa 61,5%, a stočna proizvodnja s 38,5%. Strukturna istraživanja koja se odnose na globalni poljoprivredni popis donese se svake tri do četiri godine, a posljednji popis bio je 2020. godine. U 2020. godini poljoprivredna proizvodnja iznosila 18 259 milijuna kuna što je u odnosu na prethodnu godinu porast od 1,6% kada je iznosila 17 977 milijuna kuna. Bruto dodana vrijednost iznosila je 8 694 milijuna kuna što je porast od 3,3% u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosila 8 412 milijuna kuna (Podaci.dzs.hr, 2021).

Kakav god uspjeh brojke pokazale uvijek postoje dodatne mogućnosti i opcije za napredak, ali isto tako i problemi s kojima je suočena hrvatska poljoprivreda. Najveći problem za cijeli poljoprivredni sektor predstavljaju klimatske promjene na koje se ne može u velikoj mjeri utjecati. Nizak standard stanovništva je također veliki problem kao i slabiji ruralni razvoj. Ulaskom na zajedničko tržište hrvatska poljoprivreda dužna je pridržavati se propisanih pravila i strogih standarda.

4.2. Primjena ZPP-a u Republici Hrvatskoj

Kao što je već spomenuto u radu, svaka zemlja članica ima različite uvjete vezane uz obavljanje poljoprivredne djelatnosti pa je upravo iz tog razloga njihovo okruženje nepredvidivo. Potrebno je prilagođavanje i suočavanje sa izazovima i problemima te im u tome pomaže ZPP. Mišljenja poljoprivrednika u vremenu kada se Republika Hrvatska pridruživala EU bila su vezana uz

smanjenje primanja, poremećaje na domaćem tržištu i nemogućnost bivanja na razini na kojoj su svjetski proizvodi. Prilagodba ZPP-u nije bila jednostavna i traje i dan danas.

Jedinstveno tržište EU-a koje je označava bez carinsko ograničenje između zemalja članica, slobodan tok robe i usluga, zajednički trgovinski režim carinske unije te jedinstveni trgovinski režimi s trećim zemljama uvelike su utjecali na promjenu domaće proizvodnje i tržišta poljoprivredno – prehrambenih proizvoda Republike Hrvatske. Iako je RH primjenjivanjem ZPP-a dobila dostatne resurse došlo je do pojedinih loših ishoda u domaćoj poljoprivredi. Da bi poboljšala svoje domaće poljoprivredno tržište, ali i parirala sa ostalim zemljama članicama, RH bi trebala u skladu sa ZPP-om obratiti pozornost na nedostignutu ekonomiju obujma, nespecijaliziranu proizvodnju, nedostatno znanje i vještine, neodgovarajuću tehnologiju proizvodnje kao i neodgovarajući strojevi i oprema, neracionalno korištenje sredstvima i dr. Također visoki porezi, doprinosi za osiguranja, komunalne naknade i cijene, legalnost objekta i nepovoljna kreditna sredstva pritišću hrvatsku poljoprivredu. No, mjerama ruralnog razvoja ZPP-a i financiranjem iz europskih fondova nastoje se riješiti nabrojani problemi (Jurišić, 2014).

Vrlo jaka konkurencija, pravila i zakoni utjecali su na šok hrvatskih poljoprivrednika ulaskom u EU. U počecima su na vidjelo izlazili svi problemi s kojima se poljoprivreda RH nije bavila na vrijeme te je to dodatno otežavalo prilagodbu jer je izgubljeno vrijeme i novac koji se mogao uložiti na pametniji i održiviji način.

Sudjelovanjem u ZPP-u RH je započela procese ispunjavanja ciljeva novog ZPP-a među kojima su okrupnjavanja poljoprivrednih gospodarstava, generacijska obnova, modernizacija proizvodnje i prepoznatljivost hrvatskih proizvoda kao i smanjenje administrativnog opterećenja. Ulaganja u proizvodnju, investicija u digitalizaciju i inovacije vezane uz okoliš i prirodne resurse važan su dio strateškog plana RH koji je predstavljen u sklopu novog ZPP-a. Intervencijama strateškog plana nastoji se prijeći na proizvode s većom dodanom vrijednosti pri čemu pomažu razmijene informacija i znanja s obzirom da je dosadašnja poljoprivredna proizvodnja bila usmjerena na proizvode niske dodane vrijednosti. Također, strateškim planom naglašava se važnost promoviranja proizvoda s oznakom kvalitete sa odgovarajućim znakovima te ekološki proizvodi kojima bi se potrošačima omogućila kupnja proizvoda dokazane kvalitete i lokalnog podrijetla. U Hrvatskoj veliki problem predstavlja i napuštanje ruralnih područja kao i smanjenje mladih poljoprivrednika pa ih se nastoji poticati pružanjem

potpora. Potporama se potiču mala i mlada povljoprivredna gospodarstva RH koje Vlada i Ministarstvo poljoprivrede smatraju kao gospodarstva vrijedna ulaganja i puna potencijala kao i poticanja udruženja poljoprivrednika kako bi se ojačao položaj hrvatskih poljoprivrednika na svjetskom tržištu. U RH na snazi je 20 programa potpora vezanih uz poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo za koje je izdvojeno oko 253 milijuna eura. Potporama se nastoje osigurati stabilni prihodi te povećanje poljoprivrednih gospodarstava kako bi postali konkurentniji, a da bi ostavili pravo na potpore moraju biti mala poljoprivredna gospodarstva veličine od 3 000 eura do 10 000 eura. Potpore izravnih plaćanja odnose se na osnovna, zelena i preraspodijeljena plaćanja za prvih 20 ha čiji se program financira putem Europskog fonda za jamstva kojim se od 2022. godine financira sa 100% sredstava fonda dok se ranije financirala i sredstvima državnog proračuna RH-a. Za razdoblje od 2023. – 2027., na koje se i odnosi Strateški plan, planira se izdvojiti oko 120 milijuna eura za mlade poljoprivrednike, za izravna plaćanja izdvojeno je 1,87 milijardi eura što za navedeno razdoblje čini oko 38 milijuna eura (Ruralnirazvoj.hr, 2021).

Bez obzira na razne potpore kojima se potiču mladi poljoprivrednici Republika Hrvatska je dalje suočena sa problemom negativnih demografskih trendova jer prevladava starosna dobna skupina poljoprivrednika te nedostaje mlade radne snage. Stoga se želi povećati broj mladih poljoprivrednika u budućnosti te povećati proizvodnja kvalitetne hrane prepoznatljive oznakama kako bi se ojačala konkurentnost, održivo upravljanje resursima i kvaliteta životnog standarda koja se u vrijeme pandemije COVID 19 pogoršala, a nakon pandemije u vrijeme ruske vojne agresije došlo je do brojnih izazova s kojima se suočava poljoprivreda EU-a.

5. RASPRAVA

Zajednička poljoprivredna politika je najstarija politika koja djeluje na području EU-a, a njome se nastoje osigurati potrebe svake zemlje članice, ruralni razvoj te očuvanje okoliša. To čine na način da prilagode svoje domaće poljoprivredno tržište europskom tržištu. U posljednjoj godini zemlje članice osmislile su svoj Strateški plan za razdoblje 2023. – 2027. Provedbom Strateškog plana zemlje članice dužne su pridržavati se regulativa koje su propisane ZPP-om, a svoje Strateške planove prilagođavaju pojedinačnim potrebama zemalja članica.

RH je svojim Strateškim planom uvidjela razne probleme s kojim se hrvatska poljoprivreda suočava posljednjih godina. Poljoprivredni sektor RH prostire na područje na kojem djeluju razne klime, raznovrsnost prirodnih resursa i nacionalnih bogatstava koji joj osiguravaju veliki prostor za napredak. Iako ima sve potrebno za razvitak poljoprivrede i ruralnog razvoja RH zaostaje za ostalim članicama EU-a te još uvijek nije dosegla razinu na kojoj su ostale članice.

Kako bi što prije povećala konkurentnost morati će poboljšati svoje tehnike proizvodnje i tehnologiju, poboljšati produktivnost proizvodnje i inovacije u proizvodnji, poticati sudjelovanje mladih poljoprivrednika, umrežavanje i razmjenu znanja među poljoprivrednicima kako bi se naposljetku osigurao stabilan dohodak za poljoprivrednike koji je u RH ispodprosječan.

Problem za mlade poljoprivrednike stvara temeljni kapital i otežan sustav financiranja investicija, a potpore mladim poljoprivrednicima pružaju se zbog njihove brže i lakše prilagodbe raznim izazovima, boljeg snalaženja u tehnološkim promjenama, većeg stupnja obrazovanja, ali i općenito opstanka mnogih poljoprivrednih gospodarstava čiji su vlasnici starije dobne skupine. Da bi ostvarili pravo potpora moraju ispuniti uvjet višestruke sukladnosti vezane uz zaštitu okoliša i kvalitetne poljoprivredne prakse. Također nastoji se ojačati pozicija na tržištu hrvatskih poljoprivrednika putem oznaka kvalitete hrane i lokacijskog podrijetla.

U ruralnim područjima nastoje se izgraditi infrastrukture kako bi se potaknula demografska tranzicija u ruralnim sredinama. Svi navedeni ciljevi koji se nastoje ispuniti i problemi koji se nastoje riješiti u sklopu ZPP-a dovedeni su u pitanje zbog kriza koje su se dogodile. EU je dobro

iskoristila priliku za ponovnom izgradnjom poljoprivrednog sektora u poslijeratnom razdoblju, a izgradnja je trajala dugo kao i prilagodbe članica.

Izbijanjem pandemije COVID-19 došlo je do problema sigurnosti opskrbe hranom diljem zemalja članica iz razloga jer je veliki broj trgovina ostao bez proizvoda za osnovne potrebe koje su ljudi kupovali iz straha od krize i nedostatnosti hrane. Raznim mjerama u okviru Zajedničke poljoprivredne politike EU-a osiguran je kontinuitet proizvodnje i distribucije. Stroga pravila vezana uz prelazak granice pojednostavljena su za radnike kako bi i dalje i nastavili s radom te kako bi se nastavio doprinos poljoprivrednoj proizvodnji. Također, povećane su potpore, dani povoljniji krediti kako bi se riješio problem novčanog prometa. Povećanje cijena utječe na dohodak poljoprivrednika, pa se dohodak stavljao kao prioritet u odnosu na okoliš i klimu. No, pandemija je izvukla i pojedine dobre strane poput korištenja tehnologije koja je u to vrijeme uvelike pomogla te se razvila u toj mjeri da je do danas postala neizostavan dio poslovanja što pomaže ruralnim sredinama.

Nakon primirivanja pandemije dolazi do novog problema EU-a u vezi za osiguranjem hrane. Naime, 2022. godine započeo je rat u Ukrajini te tako poremetio opskrbu hranom, ali ZPP-ovim alatima i kriznim planom nastoje se prebroditi posljedice rata i nastaviti neometano opskrbljivati građane hranom te pri tome pripaziti na pristupačne cijene koje sve više postaju veliki izazov s obzirom na rat. Veliku prednost koju EU ima je njeno jedinstveno tržište koje je samodostatno te ispunjava ulogu osiguranja hrane i osnovnih sredstava za svoje građane tijekom raznih šokova koji se mogu dogoditi u budućnosti.

6. ZAKLJUČAK

Pristupanjem prijašnjoj Europskoj zajednici mnoge zemlje proširile su svoja poljoprivredna tržišta što je povećalo poljoprivrednu proizvodnju. Cjenovne potpore, državne intervencije, povećana produktivnost i osiguranje hranom za sve građane rezultirale su napretkom poljoprivrede kroz godine. No u današnje vrijeme poljoprivrednici zemalja članica, kao i svugdje u svijetu, suočeni su sa brojnim izazovima i klimatskim promjenama koje negativno utječu na tržište, prisutne su nestabilne i nepristupačne cijene, nesigurno ekonomsko i političko okruženje. Kako bi se uspostavilo stabilno i jedinstveno tržište na europskom području osnovana je Zajednička poljoprivredna politika EU-a. Tijekom godina postojanja ZPP proveo je mnoge reforme kako bi riješio postojeće i u budućnosti potencijalne probleme. Reforme zemljama članicama omogućuju prilagodbu situaciji u kojoj su se nalazile, pomoć kroz razne potpore i subvencije, povećanu konkurentnost, zdraviji i održiviji pristup proizvodnje hrane, stabilan dohodak poljoprivrednika. To je proces koji traje dugotrajno i vrlo sporo, a u posljednjih 10-ak godina reformama se stavlja naglasak na zeleniju i pošteniju poljoprivrednu proizvodnju i na poticanje sudjelovanja mladih poljoprivrednika.

Pristupanjem EU-u i ZPP-u RH je dobila priliku u sudjelovanju na jedinstvenom tržištu. Velik je utjecaj ZPP-a na Republiku Hrvatsku koja zajedničkom politikom uz povoljnije uvjete mijenja strukturu vlastite poljoprivrede. RH je bogata prirodnim resursima i tlo no to nije dovoljno za 100 postotnu prilagodbu ZPP-u te godinama nastoji riješiti probleme koje vuče još iz vremena kada nije postala članicom EU-a. ZPP pomaže u rješavanju tih problema te razvija potencijal domaće poljoprivrede kako bi ju doveo na što veću razinu kako bi povećala svoju konkurentnost na europskom i svjetskom tržištu.

Zajednička poljoprivredna politika EU vrlo je važna politika u koju vrijedi ulagati, ali je važno naglasiti da je to dugotrajni proces prilagodbe koji nije jednak za sve zemlje članice. Stoga je bitno kako će hrvatski poljoprivredni sektor reagirati po pitanju zainteresiranosti i suradnji prilikom procesa prilagodbe.

LITERATURA

Knjige

1. Jovančević, R. (2020). Zajednička poljoprivredna politika Europske unije: u knjizi: Jovančević, R. :Ekonomika i ekonomske politike Europske unije. Zagreb: Ekonomski fakultet - Zagreb, str. 225-257.
2. Zelenika, R. (2000). Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela. (Online). Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Dostupno na: <https://mitjatanjga.org/wp-content/uploads/2019/04/Metodologija-Z.pdf> (pristupljeno 27.6.2022.)

Internet

1. Consilium.europa.eu (2022). Feeding Europe 60 years of common agricultural policy. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/en/60-years-of-common-agricultural-policy/> (pristupljeno 17.6.2022.)
2. Consilium.europa.eu (2022). Kronologija – povijest ZPP-a. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/cap-introduction/timeline-history/> (pristupljeno 20.6.2022.)
3. Consilium.europa.eu (2022). Zajednička poljoprivredna politika. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/cap-introduction/> (pristupljeno 20.6.2022.)
4. Consilium.europa.eu, (2022). Infografika – Zajednička poljoprivredna politika (ZPP). Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/infographics/common-agricultural-policy-cap/> (pristupljeno 25.6.2022.)
5. Consilium.europa.eu, (2022). Strateško planiranje za svaku državu članicu. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/cap-introduction/cap-future-2020-common-agricultural-policy-2023-2027/> (pristupljeno 23.6.2022.)
6. Consilium.europa.eu, (2022). Zajednička poljoprivredna politika za razdoblje 2023. – 2027. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/cap-introduction/cap-future-2020-common-agricultural-policy-2023-2027/> (pristupljeno 22.6.2022.)
7. Ec.europa.eu (2021). Vrijednost poljoprivredne proizvodnje. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Performance_of_the_a

- [gricultural_sector&action=statexpseat&lang=hr#Vrijednost_poljoprivredne_proizvodnje](#) (pristupljeno 21.6.2022.)
8. Ec.europa.eu (2022). Ukratko o Zajedničkoj poljoprivrednoj politici. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_hr (pristupljeno 20.6.2022.)
 9. Ec.europa.eu, (2022). Deset ključnih ciljeva. Dostupno na: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/new-cap-2023-27/key-policy-objectives-new-cap_hr (pristupljeno 23.6.2022.)
 10. Eur-lex.europa.eu (7.6.2016). Ugovor o funkcioniranu Europske unije. Dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/TXT/?uri=celex:12016ME/TXT> (pristupljeno 18.6.2022.)
 11. Europarl.europa.eu, Nègre, F. (2022). Financiranje ZPP-a. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/106/financiranje-zpp-a> (pristupljeno 24.6.2022.)
 12. Europarl.europa.eu, Nègre, F. (2022). Instrumenti ZPP-a i njihove reforme. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/107/instrumenti-zpp-a-i-njihove-reforme> (pristupljeno 22.6.2022.)
 13. Europarl.europa.eu, Nègre, F. (2022). Drugi stup ZPP-a: politika ruralnog razvoja. Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/110/drugi-stup-zpp-a-politika-ruralnog-razvoja> (pristupljeno 22.6.2022.)
 14. Hrcak.srce.hr, Jurišić, Ž., (2014). Hrvatska poljoprivreda u Zajedničkoj poljoprivrednoj politici Europske unije: sadašnjost i sutrašnjica. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/121295> (pristupljeno 24.6.2022.)
 15. Podaci.dzs.hr (2021). EKONOMSKI RAČUNI ZA POLJOPRIVREDU U 2020. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10132> (pristupljeno 24.6.2022.)
 16. Podaci.dzs.hr, (2021). Indeksi poljoprivredne proizvodnje u 2020. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2021/hr/9930> (pristupljeno 24.6.2022.)
 17. Razvoj.gov.hr, Goeman, D., Hrenković, L. (2011). VODIČ KROZ ZAJEDNIČKU POLJOPRIVREDNU POLITIKU Što hrvatski poljoprivrednik dobiva ulasokm u EU? Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//arhiva/Publikacije/ostale%20publikacije//CAP_Info_campaign_brochure.pdf (pristupljeno 22.6.2022.)
 18. Ruralnirazvoj.hr, (2021). Nacrt Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027. Dostupno na: <https://ruralnirazvoj.hr/files/1.-Nacrt->

[Strateskog-plana-Zajednicke-poljoprivredne-politike-Republike-Hrvatske-2023.-%E2%80%93-2027.-1.pdf](#) (pristupljeno 25.6.2022.)

19. Web.dzs.hr, (2020). Poljoprivredna proizvodnja u 2019. Dostupno na: https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/SI-1655.pdf (pristupljeno 24.6.2022.)

Popis slika:

Slika 1. Ciljevi novog ZPP-a..... 12

Popis tablica:

Tablica 1. Višegodišnji financijski okvir 2021. - 2027..... 8